

2030 HANDESTAD, 9. juni 1969.

Kjære min! Her følger brev. (Tillemning)
fr karigriser og 104764
suppliment + U. An
min d

Herr Eivind Saxlund
Teatergt. 1 anng. 2
OSLO 1

URITZK 22-4-42

Som lovet i telefonsamtale forleden skal jeg fordeke å berette noe fra slaget det 22/4-42, selv om oppgaven ikke er lett og så lange etterpå. Jeg befant meg midt i sentrum for beskytningens densene, nesten bare et stenkast fra "Rote Ruine", men ved nærmere forsøk på å gjenkalle i erindringen hva som hendte, viser det seg at svært meget er utvisket. Inntrykkene sitter dog framdeles, og jeg kan se for meg de fleste av guttene i søle og skitt til og med ansiktene står klart for meg, men dessverre viser det seg at navnene stort sett er glemt. Vi benyttet jo også bare betegnelsen "Bergen", "Skien", "Halden" osv. istedenfor de virkelige navn. Jeg skal derfor konsentrere meg om å skildre mine egne inntrykk slik jeg husker dem. Også her er det en viss fare for forveksling av episoder når det gjelder tidspunkt, men jeg håper da at Bjørn/kanskje kan korrigere ting som måtte bero på feil-erindring.

En ting må kunne sies med sikkerhet. Den 22/4 var Leninens første virkelige kamp. De to forutgående måneder i skyttergravene hadde riktignok brakt ofre, og langt større ofre enn denne dagen bragte men treningene hadde vært sporadiske og "hverdagslige" skyttergravkrigsepisoder, som gjerne kunne skjules bak betegnelsen "intet nytt fra Østfronten". Den 22/4 måtte vi et massivt anrop av større styrker understøttet av kraftig bombardement av de anseelige stillinger før og under anropet.

Jeg kan meget godt erindre vårløsningen 1942. Vinteren hadde vært hård før vi ble flyttet fra stillingene i Finske Koirovo-skogen til skyttergravene som snodde seg mellom ruinene i Uritzk på høydedraget ut mot finskebukten. På det tidspunkt slapp der lønende kulden taket, solen fikk mere og mere makt, og sneen måtte vike. I stedet fikk vi den berømlige gjengen og det umenneskelige slit i halvfulle skyttergraver.

Jeg var melder og fartet meget omkring. Jeg husker at jeg kom gående hovedveien mot Leningrad en vårdag før den 22/4, det måtte være den 20. Om jeg hadde vært i Krasnoie Solo eller Duderhof eller et annet sted kan jeg ikke huske - det som står klart for meg er virkningen av det herlige vårvaret, med naturen våknende opp av dvalen. Jeg kan tenke meg at bestebøvene staldt fram langs veien. - Etter å ha passert veiens høyeste punkt ved den lille landsbyen & utkanten av Uritzk, kunne man se vidt utover til høyre og venstre og nordover over bukten helt til Finland. De lønsten etter de finske skoger og kamratene på det karelske nes grep meg et kort øyeblikk. Kontrakten om tjeneste i Leninens led på "6 måneders tjeneste, hvorav minst 5 måneder i Finland", men det så ikke ut til at det kunne bli noe av. Det var 3 - 400 år siden mine forfedre forlot Finland og fant seg nye hjemland under frie forhold i Norge. Hadde det kanskje vært kupp nok østens undertrykkere da også? Nu var ihvertfall en gigantisk øst/vest kamp i gang med frontlinjen gjennom de store finske

*Knut.
Dette kan du arkivere på End Brilieu,
som er min melder under alle tidene
i regionen. En viktig sak er faktisk
Senere ble han leder i NS ungdomsforbund
Bjørn Ø.*

Tøstring

venner og kjære, og jeg skulle gjerne ha vært med dem. Men det var på en måte en viss trygghet å tenke på at en stormakt som Tyskland deltok i denne kampen, og det var en trøst å kunne føle sammenhengene med frendene i nord ved å kunne ha utsikt over dit, selv om storbyen Leningrad og finskebukten lå imellom. Stalins terrorregime måtte ikke få bryte denne front så sant det stod til OSS.

Ved utkanten av Uritzki var veien sperret med bom, jernbanelinjen og kraftledningene var brudt og skiltet "Achtung - Feindeinsicht" viste at det her ikke var tilrådelig å nyte vårens velsignelser uten aktsomhet. Og dog virket alt så fredelig allikevel. Løst til høyre mot Pulkowo knitret noen maskingeverssalver nærmest malplassert, ra-ta-ta-ta. Det var vel en enslig post som prøvde om våpenet var i orden. Pfiff - - en enkelt geværkule kom fra de russiske linjer uten mål og mening. Og der - - noen hundre meter fremme satt to russiske soldater og røkte på tobakk av en bunke, og de hadde ulltepper utbredt ved siden av seg i ettermiddagssolen. Hadde de virkelig tatt solbad i dag rett imot våre poster? Ja, slik er soldatene. Det falt ikke et skudd mot de solslukkende russere, og min enslige person på veien mot Leningrad under "Feindeinsicht" fikk gå i fred uten nærgående behandling av skarpskyttere. Soldater er opplært til å drepe i krig, men en virkelig soldat får seg ikke til å myrde en fiende.

På min venstre side lå restene av den utvilsomt vakre Uritzki. Alt var stille og fredelig idet jeg jumpet ned i gravene i 4. kompanis stillinger. Fra en kjeller lød pianospill og sang. Jeg tittet inn der og oppdaget en smilende legionar (Schäffer) i ferd med å traktere et instrument som var reddet unda addeleggelsene. Et kanonskudd fra Leningradsiden brøt stillheten. Hvislelyden fra granaten kom stadig nærmere og jeg skulle til å kaste meg ned, men så hørte jeg et målet måtte være lengre bak. Kanskje det var jernbanestasjonen i Krasnoje Selo som var tiltenkt noen skudd igjen. Det kom stadig ammunisjonstog dit, og russerne hadde tydeligvis gode informasjonshor om togenes ankomst. Men - nei, nedslaget kom atskillig nærmere. Det kunne ikke være løst bak meieriet bak 1. kompanis stillinger. Et kraftig dyann flåret vårstillheten, og så var alt igjen stille. På et sted var gjepmen i gravene spesielt ille. Det var plassert støkker og plankentubber der for at en skulle komme frem uten å sybke i til skrittet. Attnå til lyste påbudet "Kopf weg - Feind sichtbar ein" som en tydelig advarsel om å holde seg skjult bak jordvollene. En lang, plunkelig kaffeheiter kom imidlertid i sverren forakt for påbud ufortrødent spasserende oppe på vollen med sine feltspenn. "Jeg er så lang at jeg blir truffet i hodet hvis jeg går i gravene. Her oppe har jeg større sjanse til å bli truffet i bena." - *bar*

Idet jeg passerte maskingeverposten rett foran "Rote Ruine", lød nok et kanonskudd, og granatnedslaget var denne gang enda nærmere. Russerne ville nok ikke at vi skulle nyte våren helt uforstyrret.

Vest *Hud*
 Vest for "Rote Ruine" gikk en dalsenkning fra meieriet med mot slottene ved finskebukta. Våre linjer gjorde en sving tilbake i denne senkning og gikk frem igjen på en høyde på vestsiden. På denne høyde hadde vi en granatkaster plassert. Jeg mener *slaf* Hilde var sjef for den. På østsiden av dalsenkningen gikk en blinderey på skrå nedover, slik at det kunne utsettes poster med front mot "Rote Ruine" og slik at de dannet en flåkestilling. "Rote Ruine" var besatt av russerne og netten Sov en ferdigstilt

post bare ca. 30 m. fra våre linjer.

impansjonen
 Utover kvelden falt enkelte flere granatnedslag bak våre linjer, og jeg forstod at Bjørn etterhvert ble bekymret. "Jeg lurer på om de holder på å skyte seg inn mot våre stillinger og da har vi sikkert noe i vente," sa han til Radbruch om kvelden. Det ble gitt ordre til forsterket vakthold og at ingen måtte ta av klær eller støvler til natten. Vi var ute flere ganger om natten, men oppdaget intet uvanlig.

Ut på formiddagen den 21. ble imidlertid stillingene bruddt av et grovdevende spetakkel. Det høstes ut som de russiske artilleristillinger helt fra finskebukten til Bulkovo satte i gang avfyringer uten stans, og granatene haglet ned over l. kompanis stillinger foran "Rote Ruine". Alt var et inferno av detonasjoner, jord- og sølesprut og flerrende granatarplinter. Vi løp som i bunkeren i håp om å unngå direkte fulltreffere. Enhver måtte dekke seg som best han kunne, og ingen visste med sikkerhet hva virkningene ved siden av kunne ha vært. Jeg husker ikke hvor lenge dette sto på, men jeg mener å erindre at det ble litt roligere en tid, antakelig henimot kvelden. Det var sikkert på det tidspunkt jeg fikk ordre om å melde til lagførerene at alle skulle rykke ut og alle stillinger besettes, derunder også blindgraven frem foran "Rote Ruine". Senere begynte bombardementet for fullt igjen utover natten, og det ble nå også sett inn fly, men muligens bare et par stykker. Luftwaffe hadde jobbeten for tatt nesten fullstendig knekken på russernes flystyrker. Jeg kommer aldri til å glemme den uhyggelige, flakende hvislingen av fallende bomber og den etterfølgende detonasjon som rystet bunkeren noe aldeles meget kraftigere enn artillerigranatene.

Ut på natten høstes det ut som nedslagene flyttet seg litt bakover, og jeg husker spesielt at jeg måtte ta en tur frem i blindgraven. Jeg var ikke høy i hatten der jeg løp gjennom hovedgraven i dalsenkning, akkompagnert av fremdeles uhyggelig *astning* *og* *pergående* granatnedslag. Jeg tror å huske at *astning* samtidig gikk frem til vår granatkaster for å se hvordan det stod til der. Ingen hadde fremdeles noe ekstra å berette, men det var jo åpenbart at noe måtte skje. I analyseringen spilte artilleriet en stor rolle igjen, og så plutselig gikk det opp med rettet fra blindgraven - fiendtlig anrop var et faktum. *astning* og jeg styrket dit frem, og fra de russiske stillinger ved Rote Ruine og bakken foran møtte det oss et syn som lammet alle sammen et kort øyeblikk. Overalt myldret det med grå skikkelser som stormet frem mot våre linjer i korte sprang, kastet seg ned, skjøt og stormet videre. Avstanden var så kort at det gjaldt å handle raskt for ikke å få noen ned i gravene til oss før vi visste ordet av det.. Maskinceværet på høyre side av senkningen satte i gang sin dødbringende knitring og flere støttet opp på høyre og venstre side. Granatkasteren på toppen var heldigvis inntatt og spyttet jevnt ned granater ned over bakkeskråningen foran vår løpegrav, og guttene i stillingene satte i gang med en aldeles fabelaktig og rekordhurtig håndgranatkasting, mens noen også brukte håndvåpen. Innsatsen var uten tvil særdeles respektinnydende. En av guttene hoppet opp på gravkanten og ba om å få en stadig strøm av nye håndgranater sendt opp usikret, og disse høynet med uhyggelig presisjon der de skulle. Og så grep det tyske artilleri inn med sin kjente presisjonsskyting. Det var virkelig en lettelse å lytte til avskuddene fra den siden. Artilleriet la opprettet like bak ruinen og et stykke bakover. De kunne selvfølgelig ikke skyte nærmere. Vi så ikke den direkte virkning, men vi ante den og forstod at virkningen var som den skulle være i en

slitt situasjon. Russene fortsatte sitt forsvarede forsøk på å få hull på linjen og få et gjennombrudd, men da dette etter en timens tid eller vel så det ikke hadde lyktes, tror jeg at ~~Bjørn~~ så lysere på situasjonen, for jeg husker at han ved 4 - 5 tiden sendte meg tilbake til bunkeren etter sigaretter og brennevin. "Nå fortjener guttene litt ekstra", sa han. Men på denne tilbaketuren oppdaget jeg at det russiske artilleri nok ikke var ferdig med sin jobb enda. Nedslagene falt fremdeles tett der bak, og jeg ble plutselig grepet av en forferdelig tanke der jeg var alene tilbake i bunkeren. Tenk om jeg skulle få en fulltreffere her bakover der det virkelig foregikk -. Jeg grep to flasker Steinbeger og noen pakker sigaretter og styrtet fremover igjen. Men nu var den russiske artilleriild forsterket ytterligere og nedslagene kom nesten som under bombardementet for angrepet. Skulle de forsøke å knekke oss med granater nok en gang ettersom det ikke hadde hatt den ønskede virkning før på natten? Nedslagene var så nærstående at jeg var sikker på at nu var alt forbi. Det måtte da bli treffere av alle disse granater. -- Da jeg kom til forbindelsesgraven mellom hovedgraven og den fremskudte blindgrav, var hele graven fylt med jordvasser og forbindelsen mellom meg og de andre syntes å være brutt. Da kom jeg til å tenke på en gammel forbindelsesgrav lenger nede som var fylt med vann og ikke hadde vært i bruk siden vi kom i disse stillinger. Jeg løp tilbake dit og fant i all hast en plørkebit. Med sigarettene i munnen og brennevinsflaskene i hendene kom jeg meg ved hjelp av plankebiten på en eller annen måte gjennom denne graven og nådde frem til guttene, som fremdeles var i aksjon. Det så imidlertid ut til at russerne nu mente å trekke seg tilbake istedenfor å fortsatte et forgjeves stormløp mot dødbringende ild. Min tilsynkomst utløste et varig bølget brel av bønnstrømning, men dette skyldtes sikkert ikke først og fremst sigarettene og brennevinet, men mere at frykten for et russisk gjennombrudd med dets konsekvenser hadde sluppet taket i dem.

Når det gjelder våre ofre, så var disse forunderlig små. Russene hadde tydeligvis ventet at bombardementet skulle ha ødelagt forsvarsmulighetene på dette punkt, og at det bare skulle være å ta gravene i besittelse med letthet og så påtåkkelig roskt fortsatte bakover til meieriet og ta de øvrige stillinger ved ondsende bevegelse. Dette tror jeg forøvrig at du heller får snakke med Bjørn om. Kanskje han bedre kan bidra med navn og enkeltopisoder enn hva jeg har gjort. Dette gjelder bl.a. Per Wangs fall. Bjørn og jeg var hos ham i bunkeren mens han levde men jeg husker dessverre ingenting av det som ble sagt da.

Jeg håper imidlertid at dette mitt bidrag kan være til noe nytte og ber deg hilse kjente du måtte treffe.

De beste hilsener og ønsker fra din venn

Arvid Bratland